

Motion till riksdagen 2019/20:2456

av **Annika Hirvonen Falk och Leila Ali-Elmi (båda MP)**

Överbrygga läsklyftorna

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt läsråd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstifta om bemannade skolbibliotek och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ytterligare förstärkning av satsningen på läslovet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt språk-, läs- och skrivkompetens i hela skolan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbilda fler skolbibliotekarier och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta investera i biblioteken som mötesplats för unga och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta och utveckla satsningen Bokstart och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta stödja föräldrarnas delaktighet i sina barns utbildning och tillkännager detta för regeringen.

Sammanfattning

Barn och elever behöver läsa själva, bli lästa för och utveckla sin läsförståelse i samtal om olika texter och läsoplevelser. Grunden för detta läggs redan under de första levnadsåren. Redan under de första skolåren behöver eleverna få möjlighet att utveckla en djupare förståelse för olika typer av texter.

Skillnaden mellan att känna sig trygg eller obekvämt med läsning kan avgöra hela skolgången och därmed också hela ens framtid. En väl utvecklad läsförmåga är den viktigaste basfärdigheten för att leva i vårt kunskapsamhälle. En god läsförmåga

öppnar dörrar, ger verktyg för fortsatt lärande och möjligheter att vara med och påverka i ett demokratiskt samhälle. Skolan och biblioteken har en nyckelroll här.

Vi ser nu ett trendbrott i svenska elevers läskunskaper. Efter flera internationella kunskapsmätningar med fallande resultat har nu svenska fjärdeklassares läsförmåga förbättrats och Sverige presterar nu bland de bästa i världen.

Men samtidigt syns också ojämlikheten i läsförmågan. Elevernas bakgrund och socioekonomiska situation har fortsatt stor betydelse för resultaten.

Vi måste överbrygga läsklyftorna. Detta genom insatser i och utanför den obligatoriska skolan. Det är politikens ansvar att se till att skolan har de muskler som krävs för att klara sitt kompensatoriska uppdrag. Det läsfrämjande arbete som har påbörjats måste fortsätta.

I regering gjorde Miljöpartiet läsningen till en del av kärnan i arbetet för en jämlik skola. Vi har ökat utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet. Vi har genomfört personalförstärkningar på skolbiblioteken. Vi har stärkt kompetensutvecklingen till lärare och skolbibliotekarier som arbetar med elevers språk- och läsutveckling. En läsdelegation har arbetat för att samla skola, kultur och föreningsliv i insatser för läsning i och utanför skolan. Nu under 2018 får alla förskolor pengar så att de kan köpa in böcker och skapa ett eget litet bibliotek. Med läsa-skriva-räkna-garantin ges tidigt stöd till de elever som behöver det. Under Miljöpartiets tid i regering ökade antalet anställda i skolan med närmare 30 000 personer.

I regering har Miljöpartiet också investerat i våra folkbibliotek och satt igång arbetet med att få fram en nationell biblioteksstrategi med syfte att möjliggöra för våra bibliotek att uppnå de högt ställda målsättningar som fastställs i bibliotekslagen.

Miljöpartiet menar att regeringen nu har ett ansvar att förvalta det arbete som påbörjats. De förslag som Läsdelegationen lämnade måste tas vidare. Vi behöver lagstifta om bemannade skolbibliotek och inrätta ett nationellt läsråd. Satsningen på läslovet behöver förstärkas och ytterligare och språk-, läs- och skrivkompetensen i skolan utvecklas samtidigt som satsningen Bokstart tas vidare. Vi behöver fortsätta investera i biblioteken som mötesplats för unga och biblioteksstrategin måste tas i hamn. Stöd till föräldrars delaktighet i sina barns utbildning ska fortsätta.

Inrätta ett nationellt läsråd

Att fler barn och unga läser är en angelägenhet för hela samhället. Frågor om språk- och läsutveckling rör därför flera samhällsaktörer. Det behövs nationell samling kring barns och ungas läsning. Läsdelegationen föreslog därför att ett läsråd ska inrättas med uppgift att samla och samordna aktörer och insatser inom kultur, skola, civilsamhälle, folkbildning och näringsliv kring barns och ungas läsning i och utanför skolan.

Erfarenheten från Tyskland, där ett liknande arbete är etablerat, visar att tydlig uppbackning och aktivt stöd från samhällets olika sektorer och välkända läsande förebilder haft en god effekt. Som ett första uppdrag skulle läsrådet kunna ta vid efter Läsdelegationen och följa upp delegationens förslag och bedömningar.

Lagstifta om bemannade skolbibliotek

Skolinspektionens granskning av i vilken utsträckning skolor använder skolbiblioteken som en pedagogisk resurs för att främja elevers lärande har visat att en majoritet av de granskade skolorna inte i tillräcklig omfattning tar vara på de möjligheter ett välfungerande skolbibliotek kan utgöra. Ett bibliotek är så mycket mer än bara hyllor med böcker. Det behövs också kompetens som till exempel kan väcka läslust, inspirera eller vägleda i källkritik.

Både Läsdelegationen och Skolverkets utvärdering av mandatperiodens satsning på bemanning av skolbibliotek pekar på att ytterligare steg behöver tas för att säkra bemanningen på skolbiblioteken. Miljöpartiet vill därför lagstifta om skolbibliotekens bemanning och uppdrar åt Skolverket att ta fram ett allmänt råd för hur man i samverkan med eleverna bygger upp, utformar, följer upp och utvärderar en skolbiblioteksverksamhet.

Ytterligare förstärkning av satsningen på läslovet

De läsfrämjande insatserna kan vara aktiviteter direkt riktade till barn och unga men det går även att söka bidrag för att ge stöd i form av samordning, utbildning, föreläsningar och liknande riktat till förmedlare och utförare av läsfrämjande insatser för att möjliggöra aktiviteter som väcker läslust hos barn och unga. Fortsatt fokus och ytterligare resurser behövs för att etablera läslovet som något självklart.

Förstärkt språk-, läs- och skrivkompetens i hela skolan

Den utbildningsinsats som Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling erbjuder bör förlängas och förstärkas till att omfatta språk-, läs- och skrivutvecklare i alla skolformer från förskolan till gymnasieskolan samt fritidshemmet. En språk-, läs- och skrivutvecklare ger huvudmän, förskolechefer och rektorer stöd i arbetet med att utveckla läsning. Det handlar till exempel om att följa upp och analysera det språk-, läs- och skrivutvecklande arbetet eller att sprida forskning inom området.

Utbilda fler skolbibliotekarier

Idag råder brist på bibliotekarier i Sverige och alltför få som arbetar på skolbibliotek har en specifik inriktning mot skolbibliotekarie. För att förstärka bemanningen på skolbiblioteken krävs förutom ett skärpt regelverk och förstärkt stöd från Skolverket även att fler bibliotekarier utbildas och att fler bibliotekarier kompletterar sin examen med studier på avancerad nivå med inriktning som skolbibliotekarie.

Fortsätt investera i biblioteken som mötesplats för unga

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska, enligt bibliotekslagen (2013:801), verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken ska även främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Folkbiblioteken är en viktig resurs för att tillgängliggöra litteratur för barn och unga. Biblioteken behöver fortsätta satsa på att bli naturliga mötesplatser för barn och unga.

Det är också viktigt att biblioteken fortsatt arbetar med att utveckla sitt uppsökande arbete och hittar nya sätt att nå ut till barn och unga och tillgängliggöra litteratur för alla. Sverige behöver en nationell biblioteksstrategi.

Fortsätt utveckla arbetet med Bokstart

Bokstart skapar möjligheter för små barn att utveckla ett språk – genom samtal, spel och berikande läsoplevelser. Satsningen bygger på samverkan mellan folkbibliotek, förskola och barnhälsovård och drivs sedan 2014 av Kulturrådet. Fokus har varit hembesök men en utgångspunkt var också att utveckla samverkan, framförallt mellan biblioteken och barnhälsovården, med syfte att förbättra kvalitet och långsiktighet.

Särskilt viktigt för barns läsutveckling är föräldrarnas engagemang, även om andra personer i barnets närhet kan ha väl så stor betydelse. Föräldrar som uppskattar att läsa och vill dela den erfarenheten med sina barn förmedlar en positiv attityd till läsning, vilket kan bli avgörande för ett barns läsförmåga. Tidiga läsaktiviteter i hemmet, det muntliga språket och social interaktion, lägger en grund för barn att lära sig läsa i skolan. Miljöpartiet vill se dessa satsningar fortsätta och spridas till fler platser i landet.

Fortsätt stödja föräldrarnas delaktighet i sina barns utbildning

Miljöpartiet vill inte att elevers möjlighet att få hjälp med läxor ska bero på föräldrars utbildningsbakgrund eller förmåga att betala för läxhjälp. Därför såg Miljöpartiet i regering till att studieförbunden fick utökad statsbidrag för insatser som ska öka föräldrars delaktighet i barns lärande. I förlängningen är målet att det leder till en mer jämlik skola. Om föräldrar får bättre koll på vad barnen läser i skolan kan de lättare hjälpa till med läxorna hemma. Miljöpartiet vill att denna satsning fortsätter som en del i att överbrygga läsklyftorna.

Annika Hirvonen Falk (MP)

Leila Ali-Elmi (MP)